

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40 —
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
stratie.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

D. Dr. Teodor Mihali, își dăruiește întreaga avere pentru scopuri culturale românești!

La încheierea ziarului primim din Gherla
imbucurătoarea știre, că
d. Dr. Teodor Mihali, deputatul cercului
electoral Ieanda-Mare, și președintele
clubului parlamentar român și-a dăruit în-
treagă averea, evaluată la un milion, Ca-
pitolului român greco-catolic din Gherla
spre scopuri de binefacere și culturale ro-
mânești.

În aceste momente suntem cuprinși de o
nespusă bucurie și emoțiune. Simțim în mod
deosebit importanța colosală a acestui mare
act cultural românesc.

Ne felicităm și mulțumim prevedinței
dumnezeiești pentru grija ce ne-o poartă tri-
mițându-ne în aceste timpuri grele bărbați ca
venerabilul prepozit Ioan Micu Moldovan și
iubitul președinte al clubului nostru parlamen-
tar, d. Dr. Teodor Mihali.

Vom reveni.

Băncile și împrumutul de război.

Arad, 12 Noemvrie.

Publicul românesc a aflat din ziare, că
apelul guvernului în scopul de a se semna un
împrumut de război, a întâmpinat aprobări
patriotice în țara întreagă. Reviste de specia-
litate constată spre liniștirea tuturor, că acest
împrumut e contemplat în cele mai favorabile
condițiuni și că realizându-se, viața economică
a țării nu va fi stângenică de loc în cursul ei
sănătos. Durata semnării obligațiilor de
împrumut va fi, după cât se prevede, sufi-
cientă pentru a se evita orice încurcătură.
Probabil o săptămână. Zac în multe locuri
capitaluri nefructificate — și acuma e timpul
să fie și ele angajate în scopul cel mai nobil
cu putință. Rezultatul semnării împrumutului
va trebui să fie un termometru al însuflețirii
obștești și nu ne indoim, că străinătatea va
avea în curând o dovadă mai mult despre
solidaritatea indisolubilă ce unește în aceste
clipe mari pe toți cetățenii acestei țări.

E numai firesc că apelul statului a de-
deputat în primul loc interesul așezămintelor
financiare, al băncilor. Dacă însă patriotismul
băncilor e mai presus de indoială, e totuși de
cel mai mare interes să înregistrăm aci o teme-
rere a lor în ce privește una din condițiile
prea puțin precizate ale împrumutului.

E vorba, anume, de intenția guvernului de
a suspenda „moratoriul” cu privire la depo-
zitele (depunerile) fructificate de bănci. E cert
că nu poate să intre în intențiile guvernului
slăbirea și cu atât mai puțin sdruincinarea fa-
tală a băncilor fiind aceste cele mai princi-

pale focare ale vieții economice și fiind echi-
librul lor strâns legat de interesele existen-
țiale ale întregii societăți. Dar suspendarea
moratorului în ce privește depozitele e iden-
tică cu o deranjare esențială a organismului
băncilor.

Dând statul depozitarilor (deponenților)
posibilitatea de aș reclama depozitele, băncile
vor ajunge formal între dinții unui clește. Se
știe doar că depozitele nu pot fi păstrate în
sertarele băncilor, ci ele trec în valul circula-
ției economice, în formă de împrumuturi date
particularilor și întreprinderilor etc. *Dar mo-
ratorului oprește băncile să-și retragă azi ca-
pitalul dat ca împrumut în parte covârșitoare
clienților duși în război. Sute de mii de clienți
ai băncilor au sistat orice replătire a împru-
muturilor. Și ori și cât de solid organizate
băncile noastre, orișicât de exemplar echili-
brate, ele n'ar putea totuși să răspundă decât
în mod insuficient apelului ce ar întâmpina,
pe urma indemnului venit dela guvern, din
partea depozitarilor.*

Pentru a preciza și mai mult impasul în
care vor ajunge băncile, vom arăta, că dând,
guvernul, depozitarilor posibilitatea de aș da
toate depozitele în schimbul obligațiilor
lansate de stat, ei (conform dispozițiilor ce
s'au dat în vileag) *nu vor întârzia să-și lom-
bardeze aceste obligațiuni la banca Austro-
Ungară primind de fiecare obligațiune 75 de
procente în bancnote și numerar.* În felul
acesta s'ar substrage vieții economice capita-
luri, enorme, un lucru, al cărui urmări se prez-
intă ușor perspicacității și celui mai laic în
cunoștințele economice.

Repetăm însă, că desigur guvernul e de-
parte de gândul de a expune băncile unei sgu-

Din ale războiului.

— Polonia de când e dismembrată. —

La 1674, Polonia înaltară, din recunoștință,
pe tronul regal, o vitează căpetenie a lor, pe
Sobieski, care își luă numele de Ioan al III-lea.
Pe vremea domniei lui Ioan, Maghiarii,
nemulțumiți cu dinastia lor, se răsvrătiră,
în frunte cu Thököly, împotriva împăratului
Leopold, și chemară în ajutor pe Turci. Viena
fu impresurată, și amenințată să cadă pe mâ-
nile sultanului, în anul 1683. Sobieski, adică
Ioan al III-lea, sosi cu oastea polonă tocmai în
clipele supremă, scăpând de peire Viena împă-
ratului german!

Răspata, ca toate răsplățile celor dornici de
putere, pentru jertfele cavaleresti ale celor des-
interesați, a fost cam ciudată. După ce isgoni
pe Turci de sub zidurile Vienei, regele Ioan
voia să le atîină urma, și să nu-i slăbească, până
nu îi va scoate din cuprinsul Europei. Dar glo-
ria aceasta nu i se putea lăsa. Ca lupta să se
poată da cu toate puterile, regele Ioan ceru împă-
ratului să se împace cu rebelul Thököly, ier-
tându-l. Numai decât s'au ivit bănuiele: regele
polon visează la coroana ungară, de aceea um-
blă să se pună bine cu Maghiarii.

Relațiile Varșoviei cu Viena se răciră. Aca-
să, boerii poloni urzeau comploturi împotriva

regelui. O parte din ei avu îndrăzneala să nu
se supună, făcîș, poruncilor. Amărit până în a-
dâncul sufletului său răvniitor de fapte mari și
nobile, Ioan al III-lea plecă în fața Domnului
(1696), lăsând în urmă o țară tulburată.

Urmașii lui Augustin II și Stanislaw Les-
cinsky, au fost oameni moi. Sub ei, marea Polo-
nie ajunsă să fie protegiută de mica Svedie.

În timpul acesta urcă tronul Rusiei tarul
Petru-cel-Mare (1689—1725). *Aspirațiile prin-
cipale ale acestui ambițios și aprins domnitor
se îndreptau asupra Poloniei. Campania de cu-
cerire s'a inaugurat cu mijloace cari vor ră-
mânea deapururi moderne: infundarea cu bani a
aristocrației, a clasei conducătoare de pe a-
tunci, și, durere, de azi. Incurând, la alegerile
de rege Rușii avură câte un candidat separat
al lor. Stanislaw Poniatowski ocupă tronul, împo-
triva contracandidatului, cu ajutorul alor
50.000 de baionete.... rusești, în 1764. Va să
zică o „alegere” de deputat, din ziua de azi,
totuși înseamnă mare economie — de baionete
— față de trecut....*

Iată halul în care ajunse Polonia! strigă —
ce ironie — un scriitor maghiar. Iată ce face
stăpânirea boerească, îngâmfată, lacomă, in-
cilită, vesnic certăreată, nepăsătoare, având
doar un singur gând, acela de-a nu scăpa din
mână frânele țării. În dietă boerii hotărâu, ei
se împărteau pe toate slujbele grase, lor își vo-

tau penzii peste penzii. („Subvențiile” sunt o
născocire a erelor — constituționale! N. A.)
Rangurile de ofițer se puteau da numai boerilor.
Posturile mai înalte în armată, se — cum-
părau.... De câte ori era vorba să se facă rându-
ială în țară, boerimea numai decât se răsvră-
tea, stăruiind cu încăpăținare asupra „sînte-
nii constituției milenare”... și interminabile dis-
cursuri patriotice, răsunătoare de *inviolabilita-
tea constituției* polone, opreau, în dietă, ori ce
legiferare. Drepturile lor sunt din moși-stră-
moși, spuneau boerii, și le garantează consti-
tuția. Exercițând aceste drepturi — termină
scriitorul maghiar, și, adăogăm noi: uitând cu
desăvârșire datorintele și abnegația — săpau
tot mai adâncă și mai adâncă groapa țării!

55 de diete s'au imprăștiat fără să aducă o
singură hotărîre. Negoțul, meseriile, tînjau. Tî-
ranul calicea. Singura lui mîngăiere era: ra-
chiul; nepăsător dacă vor stăpâni domniile lui
în țară, sau Rusul.

Poniatowski n'a fost în stare, și nici că voia,
să mîntuie țeara.

În 1772 Polonia a fost chiar bine coaptă, pen-
tru a fi împărțită. Rusia, Prusia și Austria își
tăiară câte-o fâșie strașnică din ea. Maria Te-
rezia n'a fost bucuroasă de sfîșierea asta.
„N'am încotro, — spunea într'o scrisoare —
dar nu mă pot împăca cu gândul că se mărese
cele două state din vecini, și alături de ele, tre-

Prețul unui exemplar 10 fileri.

duiri și că el se va îngriji de-o desfășurare nedată a modalităților în cari se va contracta împrumutul punând băncile la adăpostul cuvenit, fiind ele garanția capitală a sănătății din viitor în viața economică a statului. Mai adăogem, că acum e timpul să se afirme și înțelegerea publicului în fața unei probleme atât de însemnate. Mănați de patriotismul lor cald, depozitarii nu vor întârzia să găsească modalitățile cele mai potrivite de-a răspunde apelului lansat de guvern. În rezervoriile vieții noastre economice de pretutindeni se găsesc încă destule valori, pentruca împrumutul de război să fie realizat la timp și în clipul cel mai demn de sacrificiile exorbitante ce au putut să aducă fiii acestei țări, și până acuma, la picioarele patriei.

Una dintre modalitățile ce se îmbie e și următoarea: Depozitarii să-și *increadă obligatiile* ce ar primi dela stat *băncilor*, cari la rândul lor ar putea să salveze pe seama circulației netulburate a vieții economice măcar 75% din capitalurile depozitate până astăzi.

Noi, Români, în marginile modestelor noastre forțe economice, ne vom ști face datoria în același spirit strălucit, care a uimit pe concetățenii noștri și până în clipa de față. *Nu trebuie să uităm însă că băncile noastre sunt tot atâtea fructe neprețuite ale opiniilor ce a făcut tradiționala noastră sărăcie vreme de aproape o jumătate de veac. Viitorul nostru economic e în sănătatea acestor bănci pe cari noi vom ști în consecință să le prețuim cu aceeași înțelegere înaltă cu care vom întâmpina și mâna patriei ce ne cere azi sprijinul.*

Aflăm de altfel că o seamă de bărbați puși în fruntea celor mai mari bănci din țară, — între ei și un fruntaș om al nostru — au făcut ieri demersurile necesare la guvern. Sperăm că micile puncte de nedeslușire vor fi eliminate cu ușurință și că scopul suprem se va realiza spre mulțumirea tuturor.

bue să luăm parte și noi la împărțire”. Rusismul și germanismul s'a aliat, în contra unei ramure slave...

Teritor de 214.000 km. pătrați perdu, cu acest prilej Polonia. Cele 16 orașe zipseresti din Ungaria au fost reincorporate. Chiar și după această operație însă Polonia rămase atât de mare ca Germania de azi.

Se părea, că țeara se mai desmeticește în urma grozavei catastrofe. Cei buni și de omenie încercară o sanare radicală, asemenea generației deakiste din Ungaria, după încetarea absolutismului austriac. Se plănuiă ștergerea dreptului de „veto” al boerimeii, și înzestrarea burghezimei cu drept electoral. În fruntea mișcării sta boerul Tadeu Kosciusko (1746—1817). Tarevna Rusiei, Catarina, însă nu văzu cu ochi buni acțiunea de regenerare. Pentru ea, Polonia era o țară de jaf și de haraciu. Sub presiunea banilor rusești, regele Poniotowsky ceru sprijinul Rusiei, împotriva „atacurilor, ce încercau să distrugă constituția milenară”.

La chemarea lui Kosciusko, națiunea polonă se înarmase și ea, dar Austria și Rusia sprijiniră iarăș pe Ruși. Rezistența slab pregătită fu răpusă și Rușii intrară în capitala polonă, în Varșovia. În 4 Ianuarie 1793 tripla alianță de pe atunci decretă împărțirea a doua a Poloniei. Rușii căpătară teritor de 250.000 km. pătrați, iar Prusiei 58.000. Nu li s'a permis Polonilor să țină oaste, decât 15.000 de oameni, sub comandă de oficeri ruși. Națiunea zdrobită avea

Jertfa noastră.

Reproducem după „Biserica și Școala” următoarele cuvinte adevărate, la cari ne alăturăm și noi:

Zi de zi întimpinăm oameni cari înainte de războiu ne-ar fi mâncat într'o lingură de apă, admirând sentimentul de ordine a neamului românesc manifestat în prezentarea frumoasă la arme și în vitejia lui pe câmpul de războiu. Trăiesc de atâta silă de vreme în centrul acestui comitat și numai acum văd că ce e sinul lui, cum răsar ca din pământ nesfârșitele cete de ostași români. Și ce voinici de oameni: Ce ar fi armata fără de aceștia? Premierul țării contele Tisza la toate ocaziunile demonstrativ accentuiază ținuta patriotică a naționalităților acasă și în războiu de o potrivă, va să zică se recunoaște valoarea apărătoare de țară. Numai ziaristica maghiară n'are un cuvânt de recunoștință pentru sentiment de ordine și vitejie a neamului românesc, aceasta realitate grăitoare a jertfei ce o aduce neamul românesc în acest războiu. Ia se alintă pe ditirambii legendei „dracilor roșii”, par'că acești draci roșii, ce vrea să zică honvezi, au răsărit din țara dracilor și n'ar fi fiii noștri îmbrăcați în uniformă de honvezi, dacă odată e vorba că dracii roșii să fie în ansamblul războiului acestuia crud. Și câte n'ar mai fi de a înșira aici dacă n'am avea alte considerații. Aceasta este sufletul cel rău al ziaristicii străine, care nu se știe înălța nici în aceste momente mari din cătușele șovinismului la idealul ce s'a înălțat cel din urmă flăcău român. Vezi, el toate le-a uitat și-și cere numai un steguleț românesc să moară cu el pentru patrie; iar voi cari stați la adăpostul acelor arme n'ați uitat nimic. Cum stăm atunci cu cultura, cum stăm cu patriotismul, domnilor reprezentanți ai civilizației?

Uite, ai noștri toți sunt pe câmpul de războiu și mor și grămadă moarte de eroi. Juvaerele școlii române cad de pe brațele ei. Dr. Alexandru Bogdan, frumusețea tipului de român și lumina gimnaziului românesc din Brașov e mort. Când vom mai avea noi un al doilea Dr. Alexandru Bogdan, cap și inimă și stegar al culturii românești? Deodată cu el cade pe câmpul de războiu și figura puternică și entuziastul preparandiei noastre din Arad, profesorul Dr. Avram Sădean... Și ceata învățătorilor noștri însuflețiți, cari astăzi luptă luptă eroică pe câmpul de războiu, câți mai sunt vii, câți se vor întoarce din ei. Câte școli, câte familii vor rămânea orfane. Și șirul lung și nesfârșit al răniților și morților noștri, sunt măturie, că sunt Români în război, Români rezistenți la înaintări și viteji în foc.

Nu facem aceste constatări ca plânsoare, ori că ne-am retrage din foc, nu; nu vrem să fim un popor miluit. Dar vrem să se știe partea noastră de jertfă în acest înfiorător războiu. Și această

să mai treacă prin umilirea, de a-și aproba ea însaș perirea, în dietă. Spre onoarea „deputaților” fie zis: timp de 24 de ceasuri nu s'a găsit un singur om în dietă, să facă propunere în înțelesul, cum se dete porunca. Abia după acest răstimp a putut fi mituit un membru al dietei, ca să facă propunerea de împărțire. Nimenea n'a zis un singur cuvânt; era o tăcere ca în mormânt, dupăce trădătorul amuți. Oșterii ruși, cari erau de față, declarară atunci, că dieta a luat act și a dat aprobare, prin tăcere, împărțirii regatului.

În 1794 Kosciusko stârni o nouă revoluție, dar în 10 Octomvrie fu învins, și, rănit, luat în prinsoare el însuși, pe câmpul dela Maciejowice. Ce mai rămase din Polonia, a fost împărțit, acum a treia oară, între Rusia, Austria și Prusia.

Revoluția din 1830 avu același dureros sfârșit. Se constituise un comitet revoluționar, care convocă dieta. Dar partidele nu se înțelegeau. Unii erau irendiști, alții s'ar fi mulțumit cu anumite concesii..., împacându-se cu dominația rusească. Tarul Nicolae I, „tarul de fer” declară, însă, că nu tratează cu răsvrățiți!... Dieta din 25 Ianuarie 1831 îl detronă pe țar, și proclamă independența Poloniei. Tarul de fer se ridică cu 120.000 ostași asupra Polonilor. La început soarta era pe partea luptătorilor pentru libertate, și dacă acest popor ar fi știut să fie la înălțimea situației, oștirile rusești nu s'ar fi întors victorioase în țeara lor. Entuziasmul Po-

parte săngeroasă, nu o vom lăsa luată dela noi prin trăsăturile de condeiu ale ziaristilor șoviniști, cari culorează legenda mincinoasă, că Români nici n'ar lua parte în acest războiu, par'că nici n'ar fi pe lume. Ne vom face noi statistica noastră săngeroasă. Sunt vrednici atâția eroi români, căzuți în apărarea țării, pământului strămoșesc, de acest monument. Istoria nu se poate falsifica prin condeie veninoase de ziaristi iresponsabili.

Concesiunile contelui Tisza.

— Impresia în cercurile politice din Viena. —

— Dela corespondentul nostru special. —

Viena, 10 Noemvrie.

În actualele vremuri vijelioase au loc evenimente de cea mai mare importanță, cari dacă n'ar fi în legătură directă cu războiul, n'ar trezi atențiunea, ce s'ar cuveni cu drept a li se da. Tratatule de pace ce au avut loc în cele dintâi luni ale anului trecut între contele Tisza și conducătorii Românilor din Ungaria au trezit cel mai intensiv interes politic și au fost urmărite cu cea mai încordată atențiune și de întreagă opinia publică din Austria. Toate cercurile prevăzătoare din Cisleithania au aprobat deplin atitudinea luată atunci de conducătorii Românilor.

Eșuând tratativele, din partea Austrieilor, cari în cursul anilor și-au câștigat o înțelegere destul de largă a chestiei de naționalitate din Ungaria, nu li s'a putut face Românilor nici un reproș. Tratativele n'au putut duce la rezultat — ceea ce s'a înțeles foarte bine în Viena — fiind baza, pe cari s'au pornit de tot nepotrivită. Nu lipsă de conciliantă, ci faptul că Românilor li s'a cerut ca pentru împlinirea câtorva dorinți ale lor, peste tot juste și dela sine înțelese, să renunțe la independența lor națională și politică, a provocat întreruperea tratativelor.

Contele Tisza a anunțat acum împlinirea câtorva pretenziuni ale Românilor din Ungaria, pretenziuni cari de multă vreme fac parte din programul lor și luaseră deja un caracter gravaminos.

Nici unde poate nu s'ar întimpina cu o mai mare mulțumire, ca bravilor Români să li se dea în sfârșit drepturile ce li se cuvin, decât în Austria și în special în Viena, unde ei găsesc simpatii foarte călduroase. Trebuie accentuat însă în deosebi, să li se dea drepturile, căci de ceea ce e vorba să li se permită și să li se acorde nu se poate cuprinde sub numirea de concesiuni, în înțelesul care se obișnuiește de comun a se da acestei noțiuni. O declarăm pe față: anunțarea con-

lonilor și spiritul lor de jertfă era cam lănced. În 23 Maiu, la Ostrolenka, Polonii fură zdrobiți, în o luptă nespuse de săngeroasă.

Maghiarii îi ajutaseră cu bani și cu arme; comitatele ceruseră în adrese către dinastie intervenția armată în favorul Polonilor (Un motiv pentru care la 1848 Rușii „interveniseră armat” în contra lor.) Drept recunoștință, mulți dintre șefii armatei revoluționare, ca Bem, Dembinski, și alții, luară parte mai târziu la luptele maghiarilor, în contra puterii. O generație de romantici.

Se mai cunosc și alte mișcări revoluționare, pentru reintregirea pământului polon, dar cu succese încă și mai efemere. La 1846 se puse la cale o revoluție împotriva tuturor celor trei state, cari făcuseră împărțirea. Șeful organizațiilor, Mieroslavski fu prins de poliția prusacă, înainte de izbucnirea revoluției, iar țărani din Galiția, înarmați, se îndreptară în contra nobilimei și preoției proprii, ucizând vre-o 200 de inși din ei... cât ai bate în palmi.

Mișcările din 1848 și 1863 au fost de scurtă durată. Polonii incorporati la monarhia austro-ungară erau mulțumiți cu soarta lor, și asta potolea mult și inflăcărea celorlalți.

Acum? Nici moartă nu are odihnă biata Polonia. Aliații de odinioară și-au sărit în chică, și cumplita încăerare se petrece deasupra cadavrului ei...

S. C. D.

lăsa luată dela noi
ziariștii soviniști,
cincioasă, că Românii
războiului, par'că nici
noi statistica noastră
atâția eroi români,
umântului strămoșese,
nu se poate falsifica
ziariști iresponsabili.

contelui

blitice din Viena. —

nostru special. —

Viena, 10 Noembrie.

diocese au loc eveni-
mportantă, cari dacă
războiului, n'ar trezi
drept a li se da. Tra-
oc în cele dintâi luni
le Tisza și conducă-
au trezit cel mai in-
urmărite cu cea mai
reagă opinia publică
le prevăzătoare din
atitudinea luată a-
ilor.

partea Austrieilor,
câștigă o înțelegere
naționalitate din Un-
omânilor nici un re-
duce la rezultat —
e în Viena — fiind
tot nepotrivită. Nu
că Românilor li s'a
orva dorinți ale lor,
telese, să renunțe la
politica, a provocat

acum împlinirea că-
or din Ungaria, pre-
ac parte din progra-
acter gravaminos.

întimpina cu o mai
Români să li se dea
cuvin, decât în Au-
de ei găsească simpa-
accentuat însă în
e, căci de ceea ce e
li se acorde nu se
e concesiuni, în in-
comun a se da a-
făță: anunțarea con-

ă era cam lănced.
olonii fură zdrobiți,
asă.

banii și cu arme:
se către dinastie
ul Polonilor (Un-
șii „intervenisera”
recunoștință, mulți
onare, ca Bem,
arte mai târziu la
puterii. O gene-

ări revoluționare,
lui polon, dar cu
La 1846 se puse
tuturor celor trei
a. Șeful organiza-
de poliția prus-
revoluției, iar țâ-
e îndreptară în
proprii, ucizând
ni bate în palmi.

au fost de scurtă
monarhia austro-
arte lor, și asta
eloralții.

odihnă biata Po-
au sărit în chică,
cece deasupra ca-
S. C. D.

telui Tisza, că mai multe dorinți de urgență ale
Românilor din Ungaria vor fi luate în considerație,
asupra noastră, celor din Austria n'a făcut o im-
presie favorabilă. Nici un om serios nu mai trage
la îndoială doar, că ceea ce pretind Românii, e
un drept al lor în fața lui Dumnezeu și al oa-
menilor. De ce își dă deci contele Tisza aere de
distribuitor de grație, de ce pornește el deci din
constatarea, care involvă în sine de fapt numai
o jignire și ofensă la adresa Românilor, că loiali-
tatea poporului român s'a dovedit deplin în cursul
războiului și așa „concesiunile” lui sunt un pre-
miu pentru purtarea bună?

Austriacus.

Războiul.

MAJ. SA IMPĂRATUL PENTRU IMPRUMUTUL DE RĂZBOI.

Viena. — M. S. monarhul din averea proprie a
semnat câte 5 milioane coroane pentru împrumutul
de război austriac și ungar.

Învingeri strălucite în Serbia.

Budapesta. — De pe câmpul de luptă dela
sud se anunță oficial: În 11 Nov. dimineața, după
patru zile de lupte pline de pierderi, am ocupat
cu asalt înălțimile Misar, spre sud de Șabaț, res-
pingând aripa dreaptă inamică și făcând multe
sute de prizonieri. Dușmanul a trebuit să se re-
tragă, evacuând linia bine întărită dela Misar—
Planina. Ariergarda puternică a inamicului din
poziții întărite a început din nou să reziste.

Înaintarea noastră dela linia Lesnița—Kru-
panj spre ost continuă împotriva focului vio-
lent al inamicului. Înălțimile dela ost de Zav-
laka sunt în posesiunea noastră. Pe cât se cu-
noaște, în luptele din 6 până în 10 l. c. am făcut
circa 4300 prizonieri și am capturat 16 mitra-
liere, 28 proiectile, dintre cari una grea, un dra-
pel, mai multe chesoane și multă muniție.

Germanii ocupă Dixmuiden.

Berlin. — Dela cartierul principal se anunță:
Ieri am înaintat în regiunea Yser. Am ocupat
cu asalt Dixmuiden, capturând mai mult de 500
oameni și 9 mitraliere. Rînd spre sud trupele
noastre au înaintat peste canal.

Spre vest de Langemarok regimentele no-
stre cântând „Deutschland über alles” au în-
naintat ocupând linia primă a pozițiilor dușmane
Spre sud de Ypres am scos pe inamici din
Saint-Eloi, pentru care s'au dat lupte violente
mai multe zile. Am făcut cam 1000 prizonieri
și am capturat 6 mitraliere.

Înălțimile dela nord de Armentières au ră-
mas în posesiunea noastră, cu toate atacurile
multiple și violente ale englezilor.

Am progresat spre sud-vest de Lille.

Francezii au suferit pierderi mari încercând
să reocupe înălțimile dela marginea de vest a
pădurilor Argonnes, spre nord de Vienne-le-
Chateau. Am respins atacurile franceze în pă-
durile Argonnes, apoi spre sud și nord-ost de
Verdun.

De pe câmpul de luptă dela răsărit nici o
știre mai importantă. — Comandamentul suprem.

Perirea vasului „Emden”.

Berlin. — Intrepridul cuirasat german „Em-
den” a intrat lângă țărmurile Indiei în luptă cu
vasele dușmane. După o luptă violentă, artileria
dușmană covârșitoare a incendiat vasul ger-
man. Personalul a condus vasul incendiat pe
o luncă de nisip.

Luptă decisivă iminentă.

München. — „Münchener Neueste Nach-
richten” primește dela corespondentul său: Pe
țărmurile belgice al Mării Nordice se așteaptă
rezultatul decisiv încă săptămâna aceasta și fă-
ră îndoială lupta se va termina cu biruința ar-
melor germane. Incepând de Marti, flota eng-
leză a intrat din nou în acțiune împotriva țăr-
murului mării, dar vasele engleze bombardează
malul din o depărtare cu mult mai mare, decât
până acum așa că bombardarea e de tot fără
efect.

Germanii au făcut toate pregătirile pentru
prevenirea surprinderilor și e cu totul exclus,
ca trupe engleze să poată debarca pe țărmul
dintre Ostende și granița olandeză. Dealungul
țărmurilor sunt concentrate numeroase trupe
germane. Cetățenii belgieni cari se reîntorc din
Olanda, dacă pot purta armele sunt detinuți ca
prizonieri.

Armistițiu în ziua de Crăciun.

Milano. — „Corr. dela Sera” anunță: Ofi-
ciul internațional pentru pace din Bern va in-
terveni la toate puterile beligerante ca în ziua
de Crăciun să înceteze ostilitățile pe toate fron-
turile, timp de 36 ore.

Prăpădul unui mare oras.

Paris. — (Prin Roma). — Mai mult a sufe-
rit în Franța de vandalismul războiului, orașul in-
floritor Arras, care astăzi e în ruine. Mai în
urmă când l-au bombardat germanii, cam 80
de proiectile cădeau asupra orașului în decursul
unei minute. Casele, străzile și grădinile sunt
pline de cadavre neîngropate, a căror descom-
punere răspândește duhoare la distanțe mari.

Germanii atacă aripa stângă franceză.

Haga. — După cum scrie „Tepms”, Germanii
au concentrat grosul trupelor la Lille, unde
vreau să înfrângă aripa stângă franceză.

Cât va ținea războiul?

Constantinopol. — Din Londra se anunță:
După părerea unui distins militar francez, răz-
boiul va ținea până în Februarie 1916, adică un
an și jumătate.

Nouă trupe din India.

Roma. — În Marseilles au fost debarcați
45.000 soldați din India.

RAPORT OFICIAL.

Budapesta. — Dela cartierul principal se
anunță: Operațiunile pe câmpul de război nord-
ostic continuă conform planului și se deslășoară
fără conturbare din partea dușmanului. Rușii
trecând peste Vistula de jos în ținutul evacuat
de bună voie de noi în Galiția de mijloc, au
înaintat în ținutul dela Rzeszow și Nisko.

Przemysl iarăși e împresurat.

În valea Stryului o trupă inamică a fost
constrânsă de focul unui tren pancerat și de a-
tacul surprinzător al cavaleriei noastre să se
retragă cu mari pierderi. — General major Hö-
fer, locțiitorul șefului statului maior.

Bombardarea Belgradului.

Viena. — „Südslavische Korrespondenz” e
informată din sursă competentă din Zagreb:
Știrile că artileria noastră ar fi făcut din Bel-
grad numai o ruină, e lipsită de orice temei.
Bateriile noastre din Semlin și tot așa și moni-
toarele și-au îndreptat focul numai împotriva
pozițiilor întărite ale Sârbilor și așa s'a întâm-
plat — ceea ce a fost inevitabil — ca edificiile
din apropiere au suferit stricăciuni. Nu e ade-
vărat că conacul din Belgrad ar fi ruinat. Ob-
servările făcute cu aeroplanele dovedesc con-
trarul. Belgradul de fapt a suferit pagube, dar
orașul se menține încă și e și viața civilă în el.
Cea mai simțitoare pagubă ce a suferit, e că a
rămas fără lumină electrică.

Tarul între răniți.

Petrograd. — Oficial. — Tarul a fost de cu-
rând în Cholm unde a vizitat pe răniți împăr-
țindu-le decorații.

Hindenburg prins?

Berlin. — Ag. Wolff anunță: În urma unui
comunicat al cartierului general rusesc, s'a răs-
pândit știrea că Hindenburg ar fi fost prins îm-
preună cu întregul stat maior al său, unde se
afă și câțiva principii. Această știre se desminte
oficial. (A. T. U.)

Transport de trupe rusești peste România și Bulgaria.

„Frankfurter Zeitung” primește din Constan-
tinopol: Guvernul rusesc a intervenit la Bucu-
rești și Sofia, ca să i se dea voie să transporte
trupe peste România și Bulgaria.

Ciuma în armata rusească.

Smirna. — Intre trupele rusești din Cau-
caz s'au ivit mai multe cazuri de ciumă.

Atac împotriva portului Cattaro.

Roma. — Din Antivari se anunță: Împotriva
portului Cattaro flota franceză de pe adriatică
se pregătește să dea atac. Antivari e plin de
soldați francezi. În Podgorița a fost instalată
o stațiune de telegraf fără fir. (A. T. U.)

Insula Cyprus a Greciei.

Londra. — Anglia i a promis Greciei insula
Cyprus și Dodecanezul, dacă va trimite 40.000
soldați în Egipt împotriva muzulmanilor.

Ce prevestește Fallières, fostul președinte al Franței?

„Corriere della Sera” publică declarațiile fostului
președinte al Franței, Fallières, care despre război
între altele a spus următoarele:

— Mai de multe ori sunt întrebat dacă va ținea
mult războiul? Da, va ținea foarte mult; după părerea
mea abia acum a început. Ne mai trebuie multe luni
până ce îl vom înfrânge pe dușman. Franța, care s'a
vorbit singură de rău, acum, ca în totdeauna s'a dove-
dit că e cu mult mai puternică. De partea Franței e
perseverența în sfortare, patriotismul, superioritatea mor-
ală și materială — apoi încă patru țări aliate. Amintesc
Belgia în special: admirabilă țară și popor. Noi cel pu-
țin apărăm patria și căminul nostru, dar ei luptă pentru
cinstea țării, pentru cuvântul dat. E acesta un exemplu
fără pereche în istoria lumii, față de sălbătăcia ger-
mană. — Dreptul nu va cădea și Franța nu va pieri.
De va trebui să ne sacrificăm și ultimul soldat, dacă
va trebui să meargă și cei mai bătrâni: sunt gata să
plec și eu și să lupt. (Fallières are cam 80 de ani!) De-
viza țării nu poate fi alta decât: încredere deplină în
învingere.

Importanța luptelor dela Crupanje.

Sarajevo. — „Sudslavische Correspondenz” anunță:
După comunicatele primite dela locuri competente, re-
cente invingeri ale trupelor noastre lângă Crupanje,
în Serbia, au o foarte mare importanță pentru viitoarele
noastre operațiuni militare. După o crâncenă luptă de
mai multe zile — care luptă Sâmbătă devenise extrem
de crâncenă — am învins armatele sârbe I și III. Am
silțit pe inamic să se retragă spre Valjevo și îl udmă-
rim fără intrerupere.

Într-acestea noaptea târziu am reușit să alungăm pe
inamic din Sokolska Planina și de pe înălțimile dela
ost spre Loșnița, unde au ocupat poziții bine întărite.
Porțile inamice de lângă Crupanje, vre-o 120.000 de
oameni, fuseseră postate în poziții foarte bine întărite,
în tranșee gradate, apărate prin șanțuri de beton și gar-
duri de sârmă și de crengi. Sârbii au luptat cu mult e-
roism; ei și-au apărat pozițiile aproape până la ulti-
mul om. Acea parte a armatei sârbe a III-a, care scă-
pase teafără din luptele dela Șabaț, s'a unit cu armata
sârbă dela Crupanje și sub comanda generalilor Ju-
risiei și Sturm au primit lupta cu trupele austro-ungare.
Artileria noastră, mai ales obuzierele noastre grele,
au avut un efect strălucit. Sârbii au avut pierderi colo-
sale; au evacuat pe rând toate pozițiile când după fo-
cul ucigător al artileriei infanteria noastră pleca în
asalt.

Mai cu multă îndărărie a luptat mai ales flancul
drept al Sârbilor, unde adeseori au avut loc asalturi de
baionetă. Din câte un tranșeu trebuia să scoatem cu
vârful baionetei pe inamicul care lupta cu ultima dis-
perare. Retragerea inamicului s'a făcut în ordine. Inami-
cul a pierdut numeroși prizonieri, tunuri, material de
război și proviant.

Numărul morților sârbi e incomparabil mai mare de-
cât al nostru.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 12 Noembrie 1914.

Regele Ferdinand al României și profesorii universitari. O delegație a profesorilor universitari din București a prezentat regelui Ferdinand un memoriu privitor la atitudinea României în situația actuală.

După informațiile ziarului „Universul” Suveranul a primit cu cuvinte îmbărbătătoare pe profesorii universitari, cuvinte cari au înălțat și mai mult sufletele universitarilor.

M. Sa a recunoscut nu numai dreptul, dar și datoria profesorilor universitari de a întreține și a îndruma sentimentele naționale ale tineretului.

M. Sa a asigurat că este însuflețit de aceleași simțăminte românești ca ale întregului popor și că aceste simțăminte naționale sunt firești neamului românesc și nici un român nu poate fi bănuțit că nu le are.

În momentele acestea solemne, nu mai există partide politice, a adăugat Suveranul, ci numai români.

Și M. Sa a rugat pe profesorii universitari să comunice studențimei universitare, să aibă încredere în factorii răspunzători.

Poetul D. Anghel. În nrul de azi am adus știrea, pe baza unei informații particulare, că poetul D. Anghel trăgându-și un glonte de revolver în regiunea toracelui, a încetat din viață. Ziarele din București, cari ne sosesc acum, ne aduc știrea, că poetul Anghel n'a încetat din viață, dar se află în stare gravă și sunt temeri de complicațiuni.

Cauza acestei înrăstătoare întâmplări, după cât se pare, se datorește unei boale grave de nervi de care suferea poetul. Acum câțva timp, Anghel a stat internat într'un sanatoriu și numai grație îngrijirilor deosebite ce i s'au dat s'a putut însănătoși. Iși schimbase însă cu totul firea, devenise trist, abătut și mereu nemulțumit de viață. Nervii îi rămăseseră sdruncinați, și a fost deajuns o mică discuție cu soția sa, pentruca, surescitat la culme, să comită un act nesocotit. În iritația sa poetul a tras un glonț de revolver și asupra soției sale rânind-o. După constatările medicilor dna Natalia Anghel se află însă în afară de orice pericol. D-na Natalia Anghel, după cum se știe, este fosta soție a regretatului St. O. Iosif și este deasemenea o literată de samă.

Maiorul Gh. Fleșariu — rănit. Dintr'o scrisoare particulară aflăm, că d. maior ces. și reg. *George Fleșariu*, care s'a reactivat și a fost trimis pe câmpul de războiu din Galiția, în luptele grele din 1 și 2 Noembrie n. a. c. a fost rănit la umărul drept și acum se află în îngrijire medicală în spitalul din Cracovia.

Dorim grabnică însănătoșare domnului maior, care știe manua și sabia și condeiul, cu aceeaș dibăcie.

Ofițeri și soldați români decorați. Monitorul oastei nr. 80 publică între altele următoarele distincțiuni:

Ordinul Coroanei de Ier cl. III cu decorațiunea de războiu, drept recunoștință pentru ținuta vitejească și încoronată de succes în fața dușmanului s'a conferit căpitanului *Nicolae Popovici* din batalionul de sappeuri, mort pe câmpul de luptă. Cu acelaș ordin înalt a fost decorat și d. maior *Dănilă Pop* din direcțiunea de geniu.

Crucea pentru merite militare cu decorațiunea de războiu drept recunoștință pentru atitudinea vitejească în fața dușmanului locotenentului *Aurel Bârșan* din reg. de inf. 31.

Recunoștința și lauda prea înaltă pentru ținuta vitejească în fața dușmanului s'a exprimat locotenentilor *Brutus Theban* din reg. de inf. 31, *Iuliu David* din reg. de inf. 68 și *Traian Smeu* din bat. de sappeuri nr. 12.

Pentru ținută strălucită în fața dușmanului în Serbia a fost avansat aspirantul de ofițer i. r. *Ioan Baciu* din reg. de art. 38 sublocotenent i. r.

Medalia de aur pentru vitejie s'a conferit ser-

gentului *Vasilie Bocic* din reg. 46 de inf. și sergentilor din reg. 2 de husari *Ludislaw Fodor* și *Constantin Hajduc*. Toți trei au fost avansați în acelaș timp la gradul de sergenți majori.

Medalia de argint pentru vitejie cl. I s'a conferit sergentului maior *Miron Stângaciu* din reg. 12 de husari.

Pentru vetrele ostașilor din comuna Nepos, s'au încasat prin colecta pornită la inițiativa zeloșilor conducători ai acestei comune, următoarele contribuții:

Cassa com. Nepos a votat suma de 100 cor., dela compozitor 100 cor., din fondul săracilor 200 cor., dna văd. Matilda Pop 22 litri cucuruz, Ion Posmușan not. com. 10 cor., Virginia Grivase învățătoare 10 cor., George Moldovan preot 5 cor., Andron Petri inv. 5 cor., Zaharie Istrate econom 2 cor., Iuliu Crăciun 2 cor., Simion Bota 2 cor., Nicolae Dumitru 2 cor., Silvan Bota 2 cor., Ioan Luchi 2 cor., Gavrilă Pop 2 cor., Silvan Istrate 2 cor., Ilie Dumitru 2 cor., Gavrilă Istrate 2 cor., Ion Bota 2 cor., George Ani 2 cor., Larion Onoe 2 cor., Vasile Dumitru 2 cor., Grigore Crăciun 4 cor., Ilie Petri 2 cor., Anhidim Marica 1 cor., Vasile Popițian 1 cor., Vasile Rognean 1 cor., Grigore Lup 1 cor., Ioachim Tofan 2 cor., Gerasim Lup 1 cor., Nicolae Bozbi 1 cor., Reichardt Adolf 2 cor., Samu Mihály 1 cor., 75 f., Macedon Tolan 1 cor., Grigore Popițian 1 cor., Grigore Istrate 2 cor., Petru Cifor 2 cor., Hirsch Mendel 2 litri cucuruz, Dărie Dradici 1 litru cucuruz — total suma de 481 cor. 75 fil. și 25 litri cucuruz.

Din o parte din suma încursă, s'a cumpărat cucuruz, care s'a distribuit familiilor ostașilor noștri încă în luna Septembrie, când bucatele nu erau culese și ajutorul de stat nelichidat — iar recolta anilor trecuți fiind slabă, cele mai multe familii se găseau în cea mai mare miserie, lipsite fiind chiar de pâinea de toate zilele.

În afară de cucuruz s'a mai împărțit și ajutor în bani, câte 5 cor., așa încât prin aceasta binefăcătoare acțiune — făcută la timp potrivit — s'a ameliorat în-câtva situația grea aproape insuportabilă a bietelor noastre familii.

Nepos, la 11 Noembrie 1914. — *Virginia Grivase*, învățătoare.

Organizarea dieceșii greco-catolice de Hajdudorog. Cetim în „Budapesti Hirlap”: În biroul dieceșan al episcopiei maghiare greco-catolice de Hajdudorog se lucră febril, începându-se organizarea administrativă a episcopiei de o întindere enormă. Noua dieceză e una dintre cele mai mari dieceze ale țării, întru cât are parohii în 13 comitate (Szabolcs, Hajdu, Borsod Zemplén, Ugocsa, Sătmăr, Bihor, Cianad, Treiseaune, Cic, Odorheiu, Târnava-mică și Murăș-Turda) iar filiale în 17 comitate. Noua dieceză are 163 parohii, dintre cari 35 se găsesc în Săcuime, iar dintre cele 693 de filii 236 sunt deasemenea în Săcuime. Numărul credincioșilor se urcă, după calculile nerenumate până acum, la 250.000. Una dintre chestiile cele mai importante ale episcopiei de Hajdudorogh respective ale organizării ei e înființarea vicariatului în Săcuime, care după planurile de până acum își va avea sediul în Murăș-Oșorheiu, dacă nu cumva episcopia nu se va hotărî pentru un alt oraș conform dorinței deosebite a majorității credincioșilor din Ardeal, sau din motive mai importante naționale, sau de ordin administrativ, economic și social, cari s'ar validita mai târziu.

Episcopul Miklós István dorește în înțelegere cu membrii capitolului și corpul preotesc, să evite dela început orice frecări cu cercurile bisericășii greco-catolice române și să trăiască cu aceste în înțelegere deplin colegială, dacă numai din aceste cercuri nu s'ar lua cumva o atitudine față de el, contrară chemării preoțestii”.

Ultima oră.

TRUPELE NOASTRE AU OCUPAT ORAȘUL CRUPANGE.

Budapesta. — Trupele noastre au avut noi succese în Serbia. După ocuparea înălțimilor dela Culiștie, trupele noastre și-au continuat marșul iar în 9 Noembrie au ocupat prin asalt orașul Crupange. La ocuparea orașului am capturat 3000 de prizonieri sârbi, între cari 40 de ofițeri. Armata sârbă se retrage spre Valjevo.

LUPTLE DELA YPERN.

Amsterdam. — După rapoartele engleze cădere Yperului e chestie de ore. După „L'Echo de Paris” Germanii forțând frontul aliaților la Ypern, neimpiedecați vor înainta spre Calais. Bătrările grele germane dela 10 km. bombardează Ypernul.

Bordeaux. — Armata prințului de Württemberg, care în timpul din urmă a primit întăriți considerabile, înaintează energie spre Boulogne și Le Havre.

CAPITANUL VASULUI „EMDEN” ÎN PRINSOARE.

Londra. — Din personalul vasului „Emden” 200 au fost uciși, 30 răniți. Căpitanul vasului, Carol Müller, a fost făcut prizonier.

A mai fost făcut prizonier și prințul Hohenzollern. Li s'a permis să-și țină săbiile.

SITUAȚIA NOASTRĂ E FAVORABILĂ PE CÂMPUL DE LUPTĂ.

Primum din partea dlui prefect al comitatului următorul comunicat oficial:

Mult stimatle dle redactor!

Vă trimit pentru binevoitoarea publicare, în copie, următoarea telegramă oficială pe care o primii tocmai în momentul acesta:

(Telegramă)

Dlui prefect

Arad.

Retragerea noastră din Galiția s'a făcut din absoluta noastră voință din motive strategice pentru asigurarea definitivă a succesului nostru, ceace s'a și întâmplat în mod netulburat, după ce am învins pe inamic.

Armata rusească numai din depărtare a urmărit trupele noastre.

Deocamdată luptele pauzează.

Am ocupat și fortificat defileurile Carpaților. Putem aștepta cu încredere și nădejde evenimentele viitoare.

Armata noastră care atacă armata principală sârbească înaintează victorioasă la nord la Șabaț și la sud către Crupanje; a alungat pe Sârbi din pozițiile lor extrem de întărite. Până ieri am capturat 4300 prizonieri, 28 tunuri etc. Numai o retragere grabnică îi va putea scăpa de perire pe Sârbi străntorați între două focuri.

La vest Germanii înaintează încet dar sigur. Sosesc știri despre învingeri turcești în Caucaz și în Egipt. — Cont. Tisza.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Nicolae Lichirie preot, Măgărei. În 28 Oct. a. c. am primit 9 cor. 40 fil. abonament până la finea anului 1914. — Ziarul vi se trimite regulat.

Ioan Micu, Căpâlnas. Am primit 7 cor. abonament pe evart. IV. 1914.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

AVIZ.

Avem onoare a Vă aduce la cunoștință On. noastre clientele și On. public, că institutul nostru este designat din partea Inaltului minister de finanțe ca loc de subscripțiune publică, pentru împrumutul de războiu proiectat da a fi contras de către stat; prospectele și condițiunile mai detaliate se vor publica în curind, atragem însă de pe acum atențiunea On. public, că acest împrumut de stat, pe lângă aceea, că servește înalte interese patriotice, mai este din punct de vedere financiar și foarte lucrativ și că institutul nostru stă bucuros în afacerea aceasta la dispozițiunea On. public.

TIMIȘIANA,

institut de credit și econ. soc. pe acții.

Ti. 2315-3.

Mulțămită publică.

Pe această cale le exprim mulțămia mea cea mai sinceră tuturor celor ce m'au mângăiat în ne mângăia mea durere, pentru pierderea mult iubitei mele soții *Aurelia*.

George Albu
preot gr.-or.